

MAGYAR KURI

Bétsből, Pénteken, Augustus' 27-dikén 1819.

Szent Ilona.

Az innét Londonba érkezett legújabb tudósítások Jun. 7-dikéig szollanak, 's az egész újság, mellyel Európa' vára-kozásának szolgálhat, az, hogy ott mostanság semmi újság nem történt; mindenek a' régi lábon állanak.

Az új házat Bonaparte' számára tüzessen építetteli a' Kormányozó Hudson Lowe, melyről ily tudósítást közöl a' Londoni Morning Chronicle: —
„A' Kormányozó egy időtől fogva nagyon szorgalmatos Longwoodban. Még tsak arra is nagy gondal vigyáz, hogy a' Bonaparte' új háza körül a' vas pallisadákat miként rakják-bé, mellyel naponként 500 ember foglalatoskodik, kik közzül napjára mindeniknek egy Schilling (valami 10 ezüst garas) zsoldja van. Mint gondolják, 8 vagy 9 hónapok alatt fog elkészülni a' ház. Bonapartéről oly keveset lehet most ezen szigeten hallani, hogy magoknak a' Tiszti Karoknak sin-ten egyéb módjok arra, hogy affelől meggyőződnessenek, hogy Bonaparte egés-séges-é, vagy hogy ott van-é még, an-nál, hogy azon személyektől megkér-dezzék, a' kik őtet történetből az ablak-ban vagy a' billiárdos szalában láthatták. Mindenek, ha tsak meszszenéző üveges tsó által tekinthettek is reá, tartoznak azt birlelni felölle, hogy nagyon jó egés-sége látszik lenni. Az a' 20-dik számú Regiment, melly a' tavaly oda küldet-tetettnek felváltására Angliából nem régen

oda érkezett, még semmi szolgálatot nem tett ott; meg nem engedte a' Kormá-nyozó, hogy Longwoodba strá-zsára mennyen, attól tartván, hogy a' Fogoly alkalmatosságot talál valami oly emberrel szollani, a' ki nem rég' ment oda Európából. Bertrand né, Aszszonyáság jól van, de ritkán mutatja magát, mint-hogy a' Kormányozó megparantsolta a' vi-gyázon lévő Obersternek Odginnek, hogy akár hova veszi útját ezen aszszony-ság, mindenütt nagyon vigyáztasson reá. — Mondják, hogy a' mostani Kormá-nyozó Hudson Lowe, nem soká el fog hagy-ni bennünket, és *Sir Bourgham Geor-ges* fog helyébe ide jöni, melly hirnek betelyesedését nagy nyughatatlansággal várjuk, mivelhogy az eddig gyakorol-tott gyűlölséges systemával már nagyon megelégedtünk. Baxter Úr, a' Kormá-nyozó Orvosa, kinek magának is már ré-gen Orvosra van szüksége, elküldetett Európába, és mint gondolják, tudósítá-sokat vitt az Anglus Országlószékhez. Az idegen újságoknak idevaló behozattatása most még sokkal keményebben tilalmaz-tatik, mint eddig; négy hónapoknak el-telte alatt nem láttunk többet kettőnél.“

Nagy Britannia.

Generális Bynk, kiről irtuk, hogy egy fegyveres sereggel *Manchester'* tá-jékára a' garbonczáskodó vidékeknek szemmeltartására küldtetett, ily napi parantsolatot botsátott a' maga fő hazi szállásáról Pontefraktból a' vezzerlése alatt

Lévo seregekhez: — „A' Király' és Constitúció' ellenségei azon iparkodnak, hogy az ő Királyi Felsege' seregei között lázvasztó irásokat botsáthassanak köz közre. Egy ezen gyáva emberek közzül mérészlett egy ilyen gyilkolástjóvalló irást a' 88-dik Regementbe egy Káplárnak 's egy köz embernek kezébe jádzeni, mellyet ezen hűséges katonák azonnal által adtak a' magok' Kommandánsoknak. A' fő vezér általjában tiz Güine aranyot (valami száz ezüst forintot) ígér minden katonának megjutalmaztatására, a' ki valamely lázvasztó irásnak kiosztogatóját elárulja. Arra is figyelmetesekké tétetnek a' tiszt Urak, hogy a' rossz erkölcsű emberek mindenféle szinlés alatt pénzgyűjtögetésen iparkodnak, a' mellyek büös célzásokra, egyebek között pedig különösen a' revolútiós irásoknak elterjesztésekre fordittatnak.“

Északi Amérika.

Augustus' 26-dika határozottatott arra (gy szoll egy Amériki levél), hogy a' Floridáknak általengedetése, vagy általnemengedetése *Madridban* meghatározott módon kimondattassék. E' nem könnyű munka a' Spanyol Országlószéknak, mert oly körülállások közzé helyhezette magát, hogy vagy Angliával vagy Amérikával szükségesképpen öszszeveszni kéntelenítettik, pedig egygyik éppen oly veszedelmes az ő plántabirtokaira nézve mint a' másik. Egy Bostoni újság meg máig is abban a' vélekedésben van, hogy ezen megerössítettést váró kötésben azokra a' hazájokból elfutott Frantziákra nézve, a' kik *Teksas* tartományában meg akartak telepedni, hanem onnét az Északi Amériki egyesült Státusoknak Elölülője által eligazítottak, titkos czikkeleknek is kellett találtatni. A' nevezett újság úgy fejezi ki magát ezen tekintetben, hogy ekképpen az Amériki Országlószék

feláldozta ezen szerentsétleneket, csak hogy célját elérhesse. Generális *Lallemand*, ki ezt a' kis plánta népet *Teksas*ba megtelepítette vala, most néhány tisztjeivel egygyütt *Ney - York*ba tartózkodik.

Hertzeg *Wellington Dovernél* hajóra ült, hogy *Ostendénél* a' szárazra kiszállván, útját onnét *Warschau* felé vegye azon katonai nagy mustrákra, mellyek ott tartatni fognak, 's a' mellyekre ő *Sándor Császártól* meghívattatott.

Spanyol Amérika.

Chilinek *Conception* nevű része még mind eddig a' Spanyolok' birtokában maradtot vala, hanem már most a' *San Martin* armádájának arra felé lett közelgetése miatt ezt is az *Insurgensek'* kezébe hagyta *Sanchez* nevű Spanyol Generális.

Generális *San Martin* Proklamatiót intézett a' *Peru* béli lakosokhoz, melyben hozzájuk való közelgetését jelenti, 's tudtokra adja nem soká lejendő megszabadittatásokat.

*Buenos - Ayres*ben néhány ott tartózkodó Frantzia tiszték ellen pert indítottak, azzal vádolván őket, hogy a' *Carracasi* *Royalistákkal* titkos levelezést folytattak. Keitő ezen Frantzia tiszték közzül, kiknek neveik *Robert* és *Lagresse* már még *Aprilis'* elején agyon is lövöttettek, hármon pedig, ugymint: *Parchappe*, *Mercher* és *Agramet*, számkivetésbe küldettettek.

Spanyol Ország.

A' Frantzia újságlevelekben ezek találtatnak *Madridból* Augustus' 26-dikáról: — „*Ferdinandus* Király fényes pompával tartotta *Jul. 28-dikán* a' *Sucedoni* ferdőről *Madridba* lett visszamenetelét az *Infansoknak* 's *Infantineknak* társaságokban, a' kik elejébe himentek vala. — A' *Radiksi* készültek legnagyobb iparko-

dással tétetnek. A' nagy expedízióknak kivérese mint látszik meghatározott módon Septemberre van meghatározatva. — A' Floridák' általengedtetését illető Kötésnek meg erősítettése még mind ez ideig *in suspense* van. — Az Exminister Marquis Casarhujo ellen való pernek előelintéztetése egészen készen van, de úgy látszik; hogy mintsen a' vád úgy megfundáltatva, hogy a' pert tovább folytatni lehessen. Exminister Pizarróról halgatás van; az a' hír, hogy ellene is pert akarnának indítani, nem valóságosult meg. Don Onis még mind a' maga *Salamanca* mellett lévő jóságán *Cantala Piédrán* tartozkodik.

Török Birodalom.

A' Konstantzinápolyi legújabb tudósítások szerint, a' mellyek Jul. 26-dikán indultak, azok a' verekedések, a' mellyek azon hónapnak 10-dikére viradó éjjel néhány Jantsár Regementek között elő fordultak vala, a' következett éjjel, kevés óráig tartott tettetésből való eltsendesedés után, ismét, még pedig sokkal nagyobb dühösséggel megújították, és tsak az ő Agájoknak's néhány fő tisztjeiknek nagy iparkodással több óráig tartott vérontás után tsendesítették el. A' Nagy Admirális azzal vádoltatván, hogy ezen alkalmatossággal nem viselte volna magát éppen úgy, mint hivatala magával hozta volna, letétetett's Smyrnába küldetett számkivetésbe.

Német Ország.

A' Bergi vidékekről ezeket írják Jul. 28-dikán: — „Substitutus-Prokurator Mühlenfels, a' kit Kolóniában elfogtak, még be van zárva. — Doktor Felleniust, kit Elberfeldben fogtak el, Jul. 26-dikán elvitték Berlinbe; de, mint mondják, nagyon beületesen bántak véle a' Politziai Biztosok. Gya-

nithatóképpen azért vitték Berlinbe, hogy az utánna való vizsgálódás hamarabb elvégezhető legyen, mint sem ha Berlinből levezetés által folytatódna.

Dobberanból (a' Meklenburg-Strelitzai vidékekről) Aug. 12-dikén írják, hogy ott a' duellálási dühösségnek ismét egy új áldozatja fordult elő. Két Urak, *Borstel* és *Pleez*, a' Fáró-asztal mellett összeveszvé, *Borstel* egy fiatal Ur, életével áldozott. A' sikra kiálván, 's a' lövés *Pleezet* illetvén, úgy érte amazt, hogy helyben mindjárt meghalt.

Olasz Ország.

A' Romában meghalálozott Spanyol Királyné Maria Luisia holt teste' hármas koporsóját a' Vaticanum' kriptájából nem régen kihozván, törvényes megemertetés után az ott lévő Spanyol Követnek által adták, ki azt Gaétába vitette, hogy onnét a' férjének IV-dik Károlynak holt testével együtt egy fregáton Spanyol Országba vigyék, 's ott őket a' familia' kriptájába (temetőjébe) örök nyugalomra letegyék.

Pármába a' Decimális törtszám szerint veretett pénz nemet vették-fel valamint az aranyban, úgy az ezüstben is.

A' Chamberihől jött levelek szerint a' Menykő a' Chateaux-Neufi templomba Julius' 11-dikén beütvén, 10 személyeket megölt, és 40-vent többnyire nagyon terhesen megsebesített, kik között van maga a' Pap is. Ugyan azon napon egy más oda közel lévő faluban négy gyermekek a' nehéz idő elejébe harangozván, hármat közzülök a' Menykő a' földre vert, a' negyediket pedig egészen hamuvá égette.

Oberster Macirone (a' Murat volt Adjutánsa) már néhány versben küldött a' Déli Amerikai Insurgensek' számára felverbuált katonaságot, valamint Irlandiából, úgy a' Tamesisről is Angliá-

ból. Most Belgiumból indított útnak ugyan oda egy szállítványt, de már ennek oly utasítást adott elejébe, hogy Angliába vagy Irlandiába ki ne kössön, hanem egyenesen folytassa útját Amerika felé.

Frantzia Ország.

Párisban a' *Renommée* nevű újságleveleknek íróit valami idegenek ötön, duellálásra kihíván Augustus' 12-dikén a' viaskodás' helyére kimentek, hanem míg a' megvíváshoz bárátságosan hozzá foghattak volna, összevesztek affelett, hogy mitsoda fegyverrel és hányan vijjanak-meg. A' veszekedésközben Politziai emberek érkeztek-meg, kik magokat közbe tévén a' megvívást megakadályozták. De ezzel tsakugyan nem lett vége a' dolognak, minthogy az idegenek közül hárman 's a' nevezett újságnak írói közül is ugyan annyin, 14-dikben jó reggel a' városon kívül megjelenván, annak módja szerint megverekedtek. Renzy nevű írója az újságnak, kit különben is egy derék ifjú könyvirónak tartanak, terhesen megsebesítettett tsak nem abban a' szempillantásban, minekutánna már a' maga viaskodó társát ő is megsebesítette volna.

Az a' Biztosság, melly a' XVI-dik Lajos Király' hűséges Komornyikjának Malesherbesnek emlékezetére felállítandó oszlopról gondoskodik, egyebek közt a' Svétziai Királyt is megkereste levelével, melyre ilyen választ vett ezen Felségtől: — „Uraim! Az Uraságtok' Jul. 7-dikén hozzám írott levelét vettem, 's minthogy én Malesherbesnek, a' Király eránt viseltető hűség' ezen nemes áldozatjának principiumait betsülöm, sietek részese lenni azon igyekezetnek, melly a' következő világ előtt bizonyásgul fog szolgálni arra, hogy melly nagyon betsülje a' mostani világ ezen tiszteleltre méltó embernek virtusait. Kérem tehát Uraságtok-

kat, hogy az alairók' laistromába engemet is irjanak-fel 2000 Frankokkal. Köszönöm Uraságtoknak, hogy nékem alkalmatosságot szolgáltatnak annak megbizonyítására, hogy melly nagy tisztelettel viseltessen én a' Monarkhák' legitimussága eránt. Ditsősséges és Felséges dolog ezen legitimusság, minthogy ez a' nemzetek' legitimusságának nagy principiumából veszi származását. — Károly János.

Svétzia.

A' közönséges levelekben ily levele jött-ki Raks nevű Professor Urnak, ki most Finlandiában utozik: — „Colmártól nem messze van az az emlékezetes hely, a' hova Gustav Vasa legelőbb a' Német földre kiszállott, midőn *Lübeckhez* ment, 's a' melly hely még most is, mint nagy emlékezetek tárgya, úgy mutogatnak az ottjáróknak. A' mostani Svétziai Király, Károly János, az előtte volt Király' idejében, még Koronaörökös korában, egy alkalmatossággal ezen helynek megnézésére Svétziából által evezvén, mondják, hogy ott a' földet megsokolta, oda emlékeztető írást tétetett, 's mint reliquiát, a' földről egy kevés fűvet felvén, magával elvitt onnét. Ezen tárgyat nem lehet az embernek elméjében forgatni, a' nélkül, hogy az emberi történeteknek változandósága által érzékenyül meg ne illettessék. Az akkori Fűtónak maradéka most az Europai legelsőbb thronusok' egygyikén ül: 's az Oltalmazónak Gustav Vásának utolsó Koronás törzsöke, távol lévő Országokon kering ide 's tova.“

Orosz Birodalom.

Az Oroszbirodalom béli Oskolák' állapotjáról ilyen megjegyzést közlenek a' közönséges levelek: — Ezen véghetetlen birodalom külömbkülömb részeiben 58 Papi Oskolák találtak, mellyek között

4 Akadémiák, 36 Seminariumok, és 18 olyan alsóbb Oskolák vannak, hol az Aritmetika, az Orosz nyelv, és a' Valás, a' tanulsnak főbb tárgyaik. A' tanuló' száma, kik most ezen 58 Oskolákban taláttanak, és a' kik nagyobbadon a' Státus' költségén tartatnak, 26,000-re telik. A' négy Akadémiákban, a' hol 50 Tanítók vannak, 4000 tanuló; a' 36 Seminariumokban 207 Tanítók és 20,000 Tanulók, az alsóbb 18 Oskolákban pedig valami 2000 tanuló és 30 tanítók lehetnek.

A' mi a' Fekete tengeren való kereskedésnek mostani virágzó állapotját illeti, ítélni lehet valamennyire rolla ezen megjegyzésből, hogy a' Konstantzinápoli tsatornán be a' Fekete tengerre az Odeszai kikötőhelybe tsak Junius' első két heteiben 92 kereskedőhajók eveztek-be, mellyek között 26 Orosz, 20 Austriai, 11 Anglus, 3 Frantzia, 25 Spanyol, 2 Nápolyi, 2 Sárdinai, 1 Toskánai, 's 2 Joniai zászlósok voltak.

Elegyes Dolgok.

Austriában született 's ugyan itt a' közönséges ispotályban mint fő Orvosi Tanító több esztendőig szolgált, most Pruszszi Generalis Orvos, vagy Orvos Generalis Rust Ur, azon Orvosi tudományos gyűjteményének, a' melly Gyógyítási Tudomány Magazinuma nevezet alatt nyomtatatik, hatodik kötetében, oly dühös-kutyamarás ellen való Orvosságot hirdetett-ki, mellyel az Austriai és Olésiai falusi lakosok már néhány ember-évtől fogva élnek. Áll ezen orvosság össze tört, friss, 's megért dióból és friss Rutából, mellyet mézzel felelegyítve, reggel éhomra 's az estvéli étel után egy óramulva, egy tele evőkalánnyal, abban az esetben pedig, ha a' dühösség már jelen volna, két tele kalánnyal kell bevenni. Egyszersmind ajánlatnak mellette, elmebeli tsendesség, diéta, meleg-

ség, és hogy a' beteg magát az orvosságnak bevétele után az ételtől megtartoztassa. Ezen közönségesítettelt Herczeg Blüchernek lehet köszönni, kinek a' tájan vannak jószágai, hol az ezen Orvossággal való gyógyítás módja divatjában foly, melyre nézve jóvallja Doktor Rust Ur, hogy nevezzék ezen Orvosi szert Herczeg Blücher Orvosságának, annyival is inkább, minthogy ennek, az Austriában a' dühös-kutyamarás ellen binyos Orvosiszernek taláttatott, *Herczeg Schwarzenberg Porához*, nagy hasonlatossága van.

Annak megtudhatására, hogy valyon azon madarak, mellyek az esztendő hideg részének elkövetkezésével töllünk eltározni 's tavasszal ismét megjelenni szoktak, hova szoktak menni, Berlinben 20 fujatal golyának nyakára, a' mellyén rézpléh nyakravaló formálag függő czimert függesztettek, ily czimirással: Berlin 1819. Így tálám ki lehet a' dologból valamit tanulni. Megirjuk a' jóvó tavasszon.

Egy, Napnyugoti Indiában *S. Croix* szigetén született Dánus ifjú ember, a' Sundon (a' Seelandia és Svétzia között lévő tengertsatornán) oly uszási próbát tett, melly által a' Leander és Lord Byron tselekedetjeket, kik a' Hellespontus tengeren (a' Dardanellák közt) által usztak, jóval felyül multa. A' Dardanellák vagy az Abydo és Sesto között, a' Marmora tengeréről az Archipelagusra vivő tsatorna, oly keskeny, hogy tsak egy Anglus mértföldet teszen. Hogy a' Lord Byron útját, mellyet ő ezen tsatornán Anglus Tengerihadnagy Ekenpráadai egygűtt, egy óra és 10 minuta alatt uszva tettek, még is 4 Anglus mértföldnyire számálják, ez onnét van, hogy a' víznek sebus folyása miatt az uszást nem egyenesen, hanem tsapanólag (résut) kellett tenni. A' Sund' szélessége pedig Cron-

burgtól fogva Helsingborgig, éppen 4 Anglus mérföldet teszen: hanem; mint-hogy az Úszó, a' viznek nagyon sebes folyása 's hanykodása miatt Helsingborg-hoz a' partra ki nem kapaszkodhatott, tehát lefelé még Graves nevű halászfaluig kéntelenített folytatni evezését; a' melly Helsingborghoz 2 óra távolságra esik. Evezése közben szüntelen egy Dánus tiszt kísérte tsajkával 5 hajóslegényekkel, oly közről, hogy szemek elől sehol el nem vették. A' Sund közepé táján nagy habokkal és tengerhánykodással kellett küszködnie, a' mellyek mint valamely hal felett, úgy tsapkodtak felette öszszé és által meg által.

A' Salzburgi újságban ily tudósítás találtatik Taxenburghól Aug. 16-dikáról: — „Itt a' Füscherbad' környékén nagyon szomorú dolog történt. Egy Warschauer S...l nevű útas, ki ezen feren hat hónapot töltött, 's mint természetgyógyító a' környéki hegyeken járkált, e' h. 11-dikén délután a' Gemsburg nevű magas kösziklának oldaláról a' mélységbe leesett 's holt testét más nap' reggel egy juhász kutya kereste-fel. Ezen szerentsetlen már a' harmadik esztendejét töltötte, egy inasával egygyütt, utozásban; Dresdából és Bétsből jött vala ide; Tyrolisból Olaszországba akart menni. Még tsak 27 esztendősn lévén, hátrahagyott Frantzia írásai azt mutatják, hogy szép talentumokkal birt. Szerentsetlen halálát az ő 60 esztendősn atya talám az újságokból fogja legelőbb megtudni. Annak a' gondatlanságnak köszöni halálát; hogy nedves időben, minden vezelő nélkül, minden hegymászkaló bot és vas eszköz nélkül ment-fel, ifjúi vakmerőséggel ezen magas hegyre botánizálni és a' szörnyű magosságú Glocknernek megtekintésére, a' midőn hirtelenül nagy köd támadván a' magas tetőket megsejtette. A' józan okosság ki-

vánná az ifjú utasoktól; hogy az e'féle veszedelmes helyeken tapasztalt vezér nélkül ne járjákjanak.

Egy új példája a' hosszú és boldog életnek: — Morvaországban Proznitz nevű 'Sidó faluban Jul. 25-dikán életének 111-dik esztendejében halt-meg Gerstl Scheuer Back nevű öreg atya. Született ugyan ezen helységben 1708-ban Május hónapban. Kétszer lépett házossági életre; először 26, másodsor 75 esztendősn korában. Halála előtt esztendővel jutott másodsorzi özvegyiségre. Első házosságában 45, a' másodikban 57 esztendősn töltött. Első feleségével nemzett 9 gyermeket, kiktől 10 unokáji és 14 unokagyermekai lettek. Megjegyzést érdemel, hogy ezen öreg a' maga 96-dik esztendejében egy napon reggeltől fogva estvig Prosnitzból Troppauba ment gyalog, a' melly 11 mérföldnyi út tesz'; 107-dik esztendejében még úgy lovagolt mint akár melly ifjú ember; halálát megelőzőtt napon még az utzán látták; 's utolsó ebédjén és vatsoráján is oly sokat evett, hogy akár melly erős embernek elég lehetett volna. Nem is betegség, hanem tsupa előregedés miatt halt-meg, 's egész halála órájáig mind az öt érző testi tehetségeit úgy megtartotta, hogy se' a' hallásban se' a' látásban semmit nem szenvedett, még tsak okulárra se' volt szüksége soha, mellyet kemény testi alkatásának, örökké tartott állandó egészségének, 's mindenkori vidámságának lehet tulajdonítani — vagy talám, hogy nagy öregségében újabb házossági életre lépvn, a' felesége' ifjú érzékenységeitől az ő öreg érzékenységei is megifjadtak.

Regensburghól 10 személyek, a' Dunán le egy halász tsajkán, bútsura útozván, Stadthofnál kiszállani, 's onnét útjokat a' *Maria-Orti* Szent képhez folytatni szándékoztak. Midőn ép-

pen a' híd alatt mentek, a' víz felettébb sebes a' hab a' tsajkába belé tsapott, 's különböző is áradtt lévén, 's azt felfordítván, egy szempillantat alatt eltűntek szem elől. Tsak 2 férjfi és 2 aszszony személyt foghattak ki életben; hat oda veszeit. Örvény is nagy lévén ezen híd alatt a' víz egyszerre lesodrotta őket a' mélységbe, a' honnét többé fel se' emelkedhettek.

A' Carlsruhei Ujság Aug. 14-dik darabában nagyon ditsérnek bironyos Szőlőfának nemét, mellyt ott *Aspirant blanc sans pepins* (magtalan fejer Aspirant) név alatt ismeretes. Nem lévén magva egészen álial-látszó; sok egyéb legjobb szőlő nemeknél kevesebbé szenved a' kedvetlen idő miatt; jól is terem, melynek bizonyosságára azt hozza-fel a' tudósító, hogy az a' szőlő-tő, mellyel ott a' Nagy Hercegi Botanicus kertben próbát tettek, most 4-dik esztendejében jár, 's 55 négyzetgúnyomnyi kiterjedésén 251 gerendebet termett, mellyek már ekkor (Aug. 14-dikén) érni kezdtek.

Uj - találmány. — *Nápolyban* egy derék Mathematicus, mint írják, nagyon alkalmas módol talált-fel a' theatromokon való jádzó helynek megvilágosítására. Erre ő egy nagy üveg golyobist talált-fel, melly a' jádzó helyet akar melly nagy legyen, sokkal jobban megvilágosítja, mint az eddig gyakoroltatott métsék vagy üvegek, mellyek alólról bortsálják-fel a' világosságot, melly világosságnak, azonkívül hogy nagy erejek által a' nézők' szemeinek kedvetlen alkalmatlanságot okoznak, még az a' fogyatkozássok is meg van, hogy a' jádzó' ab-

rázati formáját egészen elformállantják a' nézők szemeinek. Ez az egy nagy üveg golyobissal való világosítás egész nap-formát ad a' jádzó helynek, mert ez nem áll egy helyben, hanem a' játék' kezdetén, a' színek azon oldalon, melly a' napkeletet ábrázolja, fel lévén, lassan lassan a' legfelső pontra hág, a' hol deket ábrázol, 's végezetre onnet Napnyugotra hasonló lassusággal közelít, 's vegre, mint a' valóságos nap lemenni látszik, úgy ez is. Igéri a' feltaláló, hogy a' holdat is ekképpen fogja a' theatromon ábrázolni, hasonló üveg golyobis által.

Újabb Ujságok.

Spanyol Ország. — Emlékezet vala az Ujságlevelekben, hogy valami *Melchor* nevű *Gyerilla* (kit akkor Haramia-vezérnek nevezünk) Extremadurában a' falukon és apróbb városokban adót tsikor-fel. Őtet eddig tsak valami közönséges utonálló tolvajbánda' vezérnek lenni tartották. Most ellenben már egy Proklamatióját is közlik az Anglus levelek, melyben magát, ugyan ezen *Melchor*, Constitutzionális Vezérnek nevezi, a' mostani Országglószeket motskos szemrehányások által alatsónítja, 's a' Spanyolokat közönségesen meghívja, hogy szabadságoknak megszerzésére keljenek-fel. Azt is erőssítik ugyan ezen Anglus újságlevelek, hogy ezen *Melchor* 6 vagy 8 száz izmos *Guerillásoknak* a' vezére. De azt lehetne kérdezni, így szoll egy közönséges level, hogy valyon ez a' Proklamatió is, mint már sok mások, nem Angliában készült-é?

Száz forint Conventiós pénzért adtak Váltó czédulában: —
 Aug. 24-dikén 247 $\frac{1}{2}$ — 25-dikén 247 $\frac{1}{2}$ — 26-dikén 248 — forintot.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

István Első Szent Királyunknak innepé nagy fényességgel innepeltetett az ideán is. — Ugyan a két városnak figyelmét előtte való este 7 órakor, az innep hajnalán 4 órakor minden templomokban a nagy harangok meghuzatván kellemtelenül felgerjesztették. A megtett főbb rendelkezések szerint minden Parochiák, és Czéhek zászlóikkal jökor a Budai várba felsereglettek. 7 óra után az Egyházi Rend fényes készülettel a Sz. Sigmund templomában, az oltáron lévő Sz. Kéz előtt Solyosmát kezdett és annak végével megindult a sor a fő Plébánia templom felé, az Alsó Iskolák, a Plebániákbeli Nép, a Czéhek, a Gymnasiumok, az Universitas, a két Városi Magistratus, Nemes Pest Vármegyének fő Tisztjei, a Politicum, és Juridicum Dicasteriumok, fényes öltözetekben és díszes rendel megjelenvén a Papság a Sz. Kezett vitte, melly mellett az Universitásból 12 ifjak egy Vezérrel tettek tiszteletet. A menettel közben, melly méltóságos szép rendel történt, Deák, Magyar, és Német nyelven a Sz. Istvánról való énekek zengettek, 's a harangok zugtak. A fő plébánia templomban a nagy oltár előtt két oldalról való székekben a Politicum és Juridicum Dicasteriumok, és a Generálisok 's fő Tisztek telepedtek meg. Akkor mindjárt a Prédikáziók kezdődtek, a templomban a Magyar, az Udvaron a Német. Amazt Nagy Tisztel. Német György Ur Izsai Plébanus, Consiliarius Német János Urnak, Causarum Directornak érdemes fija, tellyes egyházi buzgósággal, 's fontos ékesszóllással mondotta; emezt pedig Nagy Tisztel. Witzhoffer Jó'sef Ur, a Bubi Gymnasiumnak Exhortatora ismértes Orátori tehetőség-

gel tartotta. Következett a Nagy Mise, mellyet Méltóságos és Fő Tisztelendő Kovalik János Püspök és Generális Vicarius Ur éneklette, a ki a Processiót is vezette. — Mise után hasonló díszes rendel tért vissza az egész gyülekezet. A midőn pedig a Sz. Kéz szokott helyére letétnék, a papi Solyosma alatt a piaczokon álló Katonaság és Polgárság háromszori Salvét adott, mellyre ugyan annyiszor a bástyákon lévő ágyuk feleltek.

B é t s.

A múlt vasárnapon Bétsben is épületes buzgósággal inneplették az itt találtató Magyarok ezen Nemzeti nagy napot, mellyre az előkelőbbek különös nyomtatott czédulák által előre meghivatztatván, nagy számmal megjelentek vala. Az innep minéműségét legjobban kifejezhetjük az által, hogy az elmondott Prédikázióinak egész czimirását ideiltaljuk: mint következők:

„Királyi Szíve Szent Istvánnak, Magyarok első Keresztény Királyának, és Apostolának, mellyet a nemes magyar nemzet jeles ünneplése alkalmatosságával elő adott Bétsben, a T. Kapuztinus atyák templomában, Kis-Aszszony havának 22-dik napján 1819-dik esztendőben, Vörös Jó'sef, Vásár-Út Mező Városnak Plébánossa, Al. Csalóközi más. Al. Esper. T. N. Romárom Vár. és T. N. Érseki székek. Táb. Bir. Sz. Bened. Conv. Garan mellett Conv.“

A Szentirásbeli hely, mellyről ezen tudós Prédikázióban magyarázat tételt e' volt:

Mint a' ezek osztása, úgy a' Király szíve, az Úr kezében, valahová akarja, oda hűltet az. Példa be-szállás. 1. v.